І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 152. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 12-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 152. VOL. LXVIII.

КОНҐРЕС СХВАЛИВ $46.6 БІЛЬЙОНА НА ОБОРОНУ

$207,600,000 ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОБУДОВУ ПРОТИРАДІЯЦІЙНИХ СХОВИЩ

Вашинґтон. — 10-го серпня Конґрес прийняв законопроєкт про видатки на оборону країни в сумі $46.662,550,000 і переслав його до підпису Президента. Оце вперше в оборонному бюджеті знаходиться сума $207.600,000 на побудову протирадіяційних сховищ. Республіканці старалися в Палаті Репрезентантів значно зменшити видатки на сховища, але вкінці Палата таки прийняла її в такій висоті, яку запропонував уряд. У своїй промові про берлінську кризу Президент 25-го липня просив збільшити оборонні видатки на $3.454,000,000. В цій сумі були і $207,600,000 на сховища. Президент пропонував збільшити оборонний бюджет, щоб можна було збільшити число збройних сил, щоб можна було протиставитися совєтським погрозам в справі Берліну та Східньої Німеччини. 16 днів після Президентової пропозиції Конґрес прийняв законопроєкт про збільшення оборонного бюджету, збільшивши його на $265.611.000 більше від тієї суми, про яку просив Президент. В дійсності Конґрес збільшив оборонний бюджет на $525,000,000 понад суму, якої бажав Кеннеді. Але Конґрес одночасно зменшив інші оборонні фонди, тому загальне збільшення оборонних видатків виносить тільки — $265,611,000. За ті суми, на які збільшено оборонні видатки, мають збільшити чисельний стан армії, морської піхоти, летунства і фльоти. Найбільше мають підвищити чисельний стан армії. Летунство, фльота і морська піхота не потребують покликувати рекрутів, бо мають доволі добровольців. Армія, крім добровольців, мусить покликувати і рекрутів. Департамент оборони повідомляє, що у вересні цього року армія покличе до військової служби 25.000 рекрутів. Це буде майже два рази стільки, скільки покликують в серпні ц. р. Президент Кеннеді заявив в промові з 25-го липня, що число покликуваних до армії подвоїться або й потроїться в найближчих місяцях, бо треба армію збільшити з теперішнього стану 870.000 до одного мільйона. Останнє найбільше число покликуваних редкрутів було в червні 1953-го року у зв'язку з війною в Кореї. Перед берлінською кризою пересічно покликували до армії по 3.375 рекрутів місячно. Завзята боротьба йшла в Палаті Репрезентантів за висоту суми призначеної на сховища. В цю справу вмішався сам Президент, який перед голосуванням в Палаті конферував із конґресменом Г. Меґоном, який є автором законопроєкту в цій справі. Конґресмен Меґон промовляв в цій справі в Палаті, починаючи промову такими словами: „Святий Павло їхав до Дамаску і нагло його освітило ярке світло, і він змінив своє становище проти християн. У світлі щораз то зростаючої небезпеки атомової війни і Палата мусить змінити свою думку, про потребу протирадіяційної оборони". Було б великою трагедією, — казав Меґон, — коли б Палата не схвалила видатків на цивільну оборону і внаслідок цього країна не могла б пережити атомової війни. Республіканський конґресмен Джералд Р. Форд, мол. із Мишиґену старався поменшити запропоновану урядом суму, але це не вдалося, і Палата призначила на сховища $207.600,000.

Далекосяжна ракета „Атлас Ф" летить із швидкістю 15,000 миль на годину

Кейп Канаверал, Флорида. — Летунство є дуже вдоволене з того, що його далекосяжна ракета „Атлас Ф" осягнула швидкість 15.000 миль на годину, отже малощо меншу від тієї швидкости, з якою летять астронавти. 9-го серпня ця ракета перелетіла з Флориди до району острова Вознесіння на південному Атлантику і впала на те місце, що було для неї призначене. „Атлас Ф" перелетів 5.000 миль, але він може з найбільшою докладністю летіти до віддалі 6,300 миль і там вдарити в призначене місце. Цю ракету мають випускати з підземного силосу з вертикальної позиції. Дотеперішні ракети випускаються з горизонтальної позиції. Підземні силоси вже будують в різних околицях країни, між іншим і в Плеттсбурґу, Н. И.

Немає виглядів на збільшення поштових оплат

Вашинґтон. — Уряд президента Кеннеді вніс цього року законопроєкт про збільшення поштових оплат, щоб зліквідувати недобір поштового департаменту, який із кожним роком збільшується, і цього року може дійти до одного більйона долярів. Уряд президента Айзенгавера в останньому році урядування старався про ліквідацію поштового дефіциту, але Конґрес у виборчому році не мав охоти збільшувати поштові оплати, щоб не зражувати собі виборців. Але і цього року демократична більшість Конґресу старається так ляврувати, щоб не прийшло до ухвалення проєкту про більші поштові оплати. Голова поштової комісії в Сенаті сенатор Олін Д. Джанстон заявив, що ним очолювана комісія не почне переслухувань в цій справі, поки не почне працювати над цим законопроєктом Палата. Палатна поштова комісія має зібратися в найближчому тижні, але її голова сказав, що вона чекає на те, щоб Сенат зробив перші кроки в цій справі. А кінець вже недалекий.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній секретар праці** в уряді президента Айзенгавера Джеймс П. Мічелл заявив, що він не проситиме республіканських провідників з-поза стейту Ню Джерзі, щоб допомагали йому у виборчій кампанії за вибір на губернатора цього стейту, бо хоче, щоб виборча кампанії відбувалася на засаді чисто стейтових виборчих проблем. Мічелл має на думці колишнього віцепрезидента Ричарда М. Ніксона, губернатора Ню Йорку Нелсона А. Рекефеллера і сенатора Веррі Ґолдвотера з Арізони. Але Мічелл сказав, що він тішиться з того, що колишній президент Д. Д. Айзенгавер підтримуватиме його у виборчій кампанії цієї осени.

● **50-річного** Карла К. Барлова з Дейтону, Огайо, вжалила оса коло його ґаражу, і він побіг до хати, щоб жінка витягнула йому жало. Жінка витягнула жало з шиї чоловіка, якому нагло зробилося слабо і він негайно помер. Лікарі перестерігають людей, щоб не зближалися до тих місць, де є оси, шершені або бджоли, бо деколи вжалення цих комах можуть бути смертельні.

● **Головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді** вислав листа до сенатора - республіканця з Ню Йорку Кеннета Б. Кітінґа, в якому заявив, що він слідкує за діяльністю партії американських нацистів, але не хоче взяти цю організацію на список підривних організацій, бо не робить розголосу для неї, яка не має прихильників в цій демократичній країні. Кеннеді заявив, що найкраще поборювати цю партію Джорджа Лінкольна Роквелла тим способом, що місцеві влади будуть переслідувати її за всі порушення законів.

ДЖАНСОН ВИКОНУВАТИМЕ ОБОВ'ЯЗКИ ПРЕЗИДЕНТА НА ВИПАДОК НЕЗДАТНОСТИ КЕННЕДІ

Вашинґтон. — Президент Кеннеді виявив на пресовій конференції 10-го серпня, що він порозумівся з віце-президентом Линдоном Б. Джансоном в справі виконування обов'язків Президента на випадок своєї нездатности до праці. Це порозуміння між Президентом і віце-президентом нагадує подібну домову між колишнім президентом Айзенгавером і його віце-президентом Ричардом М. Ніксоном із 1958-го року після того, як Айзенгавер кілька разів важко хорував. Порозуміння Кеннеді з Джансоном, як виявив на пресовій конференції пресовий секретар Білого Дому П'єр Салінґер, зроблене ще перед інавґурацією Кеннеді в дні 20-го січня ц.р., але про нього повідомлено пресу аж тепер. Генеральний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді визнав це порозуміння за згідне з конституцією, як про це повідомив Салінґер. Згідно з цим порозумінням віце-президент Джансон виконуватиме обов'язки Президента, коли Президент повідомить його, що сам не може їх виконувати. Коли б Президент не міг повідомити віце-президента, що не може виконувати своїх обов'язків, тоді віце-президент, після нарад із тими особами, яких вважатиме відповідними, сам перейме виконування Президентських обов'язків. Третій пункт порозуміння говорить про те, що Президент повідомить віце-президента, коли він знов почне виконувати свої обов'язки.

Президент Дж. Ф. Кеннеді під час пресової конференції в четвер 10-го серпня ц. р.

Гувер відзначив своє 87-річчя заявою, що не вірить у вибух нової війни

Ню Йорк. — Колишній президент Герберт Гувер відбув пресову конференцію в готелі Валдорф-Асторія, де він постійно мешкає, на якій заявив, що СССР не відважиться на нову війну, коли Захід виявить рішучість і силу, чого завжди бояться комуністи. 87-річний Гувер не боїться прийдешніх років, він є гордий на свою країну, вірить в її силу і оптимістично дивиться в її майбутнє. Гувер народився 10-го серпня 1874-го року у Вест Бренч в Айові. По першій світовій війні він очолював американську допомогову організацію, яка докормлювала половину голодного світу. У 1928-му році вибраний на 31-го американського президента. Тепер почувається добре і постійно працює над споминами за допомогою 7-ох секретарок. Третій том його спогадів появиться 11-го вересня під заголовком „Американська епіка", а в 4-му спогади будуть доведені до часів 2-ої світової війни. Гувер сказав, що комуністична доктрина не змінилася, і є така сама, яку склав Ленін ще в 1920 році.

6 американських міністрів полетять осінню до Японії

Токіо. — Японський прем'єр Гаято Ікеда відніс поважну політичну перемогу, коли його пропозиція висловлена під час останніх відвідин у Вашинґтоні в червні ц. р., щоб до Японії прибула з відвідинами ціла американська місія на міністерському рівені, була тепер позитивно вирішена. Японські кола дістали офіційну вістку, що з початком листопада ц. р. прийдуть туди шість членів американського уряду, а саме: державний секретар Дін Раск, секретар фінансів Даґлас Діллон, секретар внітрішніх справ Стюарт Удал, секретар хліборобських справ Орвіл Фріман, секретар торгівлі Лютер Годжес і секретар праці Артур Ґольдберґ. Кожний з них буде нараджуватись з відповідним ресортовим японським міністром в перших трьох днях свого перебування в Японії, після чого вони конферуватимуть з керівними колами японського промислу, торгівлі, хліборобства і світу праці. Ціллю цієї подорожі буде затіснення американсько-японських взаємин в різних ділянках державного і суспільного життя, при чому головно йтиме мова про пожвавлення торгівлі між обома країнами, без шкоди для промислу ЗДА і Японії, а навпаки — задля його розвитку, при відповідному розмежуванні товарів для імпорту-експорту. Подорож Даґласа Діллона матиме за ціль головно втягнути Японію в активнішу допомогу відсталим країнам. Подорож державного секретаря Раска остаточно залежатиме від стану міжнародної кризи довкола справи Берліну. Найвидатнішим закордонним відвідувачем в Америці буде в перших днях грудня ц. р. бразилійський президент Жаніо Квадрос, який три дні буде у Вашинґтоні та пізніше 7-10 днів їздитиме по Америці.

Вийшла з друку нова книжка С. Гординського „Поети Заходу"

На книжковому ринку тільки що появилася нова праця Святослава Гординського: „Поети Заходу". Книжка, що вийшла люксусовим виданням нюйоркського Літературно-Мистецького Клюбу в мистецькому оформленні самого автора, має 136 сторінок друку на першоякісному папері. В тексті 60 перекладів з поезії латинської, італійської, французької, англійської, американської, німецької і польської таких авторів, як: Горацій, Овідій, Мікельанджельо, Війон, Гюґо, де Ліль, Бодлер, Ередія, Аполінер, де Нуай, Гарокур, Валері, Моріяк, Верґарн, Шекспір, Байрон, По, Вітмен, Гете, Гельдерлін, Шіллер, Рільке, Слоквацький і Лободовський. Крім того є 24 сторінки приміток, в яких подається, крім характеристики творчости поодиноких авторів, також варіянти інших українських перекладів їх творчости. Ціна книжки — три доляри, і її можна набути в українських книгарнях. Надруковано книжку в друкарні „Свободи".

● **Канадійський міністер** рільництва Алвін Гемілтон повідомив, що комуністичний Китай вислав до Альбанії 2,200,000 бушлів пшениці, яку Китай купив був в Канаді за $3 мільйони. Канада продала Китаєві 28 мільйонів бушлів пшениці і 12 мільйонів бушлів ячменю за $60 мільйонів. Альбанія, разом із Китаєм, є в опозиції до Москви, і тому звідтам не може купувати зерна.

Надзвичайна сесія Генеральної Асамблеї ОН скликана на 21-го серпня

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Гаммаршилд скликав надзвичайну сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй для справи французько - туніського конфлікту за морсько - летунську базу в Бізерті на понеділок 21-го серпня ц. р. Це буде неповна один місяць перед звичайною сесією Генеральної Асамблеї, яка почнеться 19-го вересня ц. р., й тому багато членів Об'єднаних Націй висловили своє невдоволення з проводу цієї теперішньої надзвичайної сесії. Азійсько - африканські спонзори внесення на скликання надзвичайної сесії не могли впродовж 10 днів зібрати потрібних підписів і лише в минулий четвер 10-го серпня Уруґвай дав свій підпис, як 50-ий член ОН. Франція заявила, що бойкотуватиме ту сесію. Американсько - англійська дипломатія не тратить надії, що може впродовж майбутнього тижня вдасться їй звести Францію і Тунісію за один стіл для безпосередніх переговорів. В цьому тижні Тунісія знову внесла до Ради Безпеки ОН скаргу проти Франції за поведення її вояків в місті Бізерті, окупованому французами в минулому місяці.

Захід вестиме одностайну пропаґанду проти комуністів

Париж. — Західні міністри нараджувались на переломі минулого й цього тижня у Парижі також над справою кращої й одностайної інформаційно - пропаґандивної служби в теперішній холодній війні. В цій справі поважну ролю відіграв пресовий секретар през. Кеннеді Пієр Салінґер який їздив до Парижу у зв'язку з тамошнім з'їздом західніх міністрів закордонних справ та американських дипломатів з усіх країн Европи. Західні коментатори звертають увагу, що большевики дуже часто використовують для своїх цілей різні суперечності в офіційних чи півофіційних західніх заявах в тих самих справах. Тому фахівці інформаційно - пропаґандивної служби з ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини, які товаришили до Парижу своїм міністрам закордонних справ, виготовили проєкт координації західньої пропаґанди. Ця група продовжуватиме працю над цією справою у Вашинґтоні, поруч із нарадами над економічними і військовими заходами у зв'язку з Берлінською кризою. Західні урядові кола звертають увагу на посилення совєтської пропаґандивної служби. Московське радіо надає 58 годин тижнево до країн Східньої Европи, 225 годин до Західньої Европи, 85 годин до Північної Америки, 50 годин до Південної Америки, 200 годин до країн Середнього Сходу, 120 годин на Далекий Схід, 85 годин до Південно-східньої Азії і 30 годин до Африки. Нічого дивного, що совєтська пропаґанда, яка не стрічає відповідного спротиву, має успіхи.

Комуністи поручають контролю в Ляосі, але тільки над діями Заходу

Женева. — На Женевській конференції про Ляос в 12-му тижні її безуспішного тупцювання на місці, говорилось в минулу середу про міжнародну контролю над закордонними військовими особами й організаціями, які загрожували б невтральності чи незалежності Ляосу. Комуністичні делеґації від СССР і комуністичного Китаю склали в цій справі проєкт резолюції, яка мала б стати частиною тексту договору про Ляос, де говориться про ліквідацію в Ляосі американської військової місії і її 300 членів, але нічого не згадується про практичні можливості внеможливлення діяльности північно-в'єтнамських комуністів та військового постачання совєтськими літаками для ляоських комуністів. Американський речник заявив, що комуністи признають контролю тільки там, де вона сприяє їхнім цілям, а виключають контролю над їх власною підривною діяльністю. Тим часом у самому Ляосі комуністи і їх поплентачі з так званого невтралістичного табору гучно святкували у своєму центрі в місті Ксієнґтуґанґ перші роковини військового перевороту, що його перевів у столиці Ляосу полком парашутистів капітан Конґ Ле, який цим актом започаткував громадянську війну проти прозахіднього режиму. Капітан Конґ Ле є тепер генералом бриґади і веде громадянську війну разом з комуністичними партизанами проти леґального уряду.

В Києві помер акад. Олександер І. Білецький

Київ. — Згідно з повідомленням „Радянської України" з дня 3 і 4 серпня ц. р. в Києві помер видатний український літературознавець, доктор філологічних наук, дійсний член Академії Наук Української ССР, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УССР і професор Київського університету Олександер Іванович Білецький. В усіх надрукованих досі повідомленнях докладної дати його смерти не подано, сказано тільки, що похорони покійного літературознавця відбулися дня 3-го серпня на Байковому кладовищі. Народжений 1884 в Росії, Олександер Білецький вчився в Казанській і Харківській гімназіях і в 1907 році закінчив Харківський університет і потім викладав в цьому університеті та в інших високих школах Харкова. Найменований дійсним членом Академії наук УССР в 1939 році, очолив тоді водночас переорганізований і „вичищений з буржуазних націоналістів" Інститут літератури при Академії наук УССР. Покійний акад. Білецький був автором кількасот праць і статтей з ділянки українського, російського і західньоевропейського літературознавства. З давніших його праць видатніші „Старинний театр в Росії" (1923), „Двадцять років нової української лірики" (1924), „Микола Вороний" (1929). Крім того залишив у своїй спадщині кількасот статтей на літературно - критичні теми, зокрема про „Слово о полку Ігореві", Шевченка, Франка, Нечуя - Левицького, Лесю Українку, Винниченка й інших, частина яких зібрана у двотомнику „Від давнини до сучасности", опублікованім 1960 року. Щоб могти втриматися у важких для науки підсовєтських обставинах у 30 роки цього сторіччя, значить у час широкого переслідування української літератури та науки, мусів виступати з такими працями, як „Маркс, Ф. Енґельс і історія літератури" і стати на вимаганій компартією позиції в насвітлюванні історії української літератури. Був великим ерудитом і добрим педагогом і під його проводом вчились і почали літературно - дослідну працю численні ряди українських літературознавців і критиків, між ним багато й тих, що працюють тепер на еміґрації.

● **Англійський уряд** зажадав від своїх громадян, щоб власники стрільної зброї добровільно віддавали її поліції. Впродовж найближчих 24 годин від того заклику в одному тільки Лондоні віддано 930 револьверів, 110 рушниць і 6,000 пачок амуніції. Добровільним віддавцям нелеґально посіданої зброї не завдають ніяких запитів і не роблять ніяких закидів.

КЕННЕДІ СПОДІВАЄТЬСЯ МИРНОЇ РОЗВ'ЯЗКИ БЕРЛІНСЬКОЇ КРИЗИ

Вашинґтон. — През. Кеннеді заявив на своїй останній пресовій конференції в минулий четвер 10 серпня ц. р., що він вживатиме всіх дипломатичних способів для осягнення „справедливої розв'язки" та, зокрема, для здобуття „більш прецизної дефініції фраз, слів і думок, що їх Совєтський Союз висловив в справах Берліну, Німеччини й Центральної Европи". Президент відмовився навіть відповісти на запит одного журналіста щодо характеру війни, яка вибухла б з приводу Берліну, заявивши, що він сподівається, що прийде до мирної полагоди конфлікту. Проте водночас він дав виразно зрозуміти, що в останніх заявах Хрущова нема підстави для переговорів. Він заявив, що однаково остання нота Хрущова, як його останні промови є тільки потвердженням того становища, що його Хрущов висловив у зустрічі з ним, Президентом в червні ц. р. у Відні. На початку своєї конференції Президент склав заяву в трьох справах: він висловив радість і признання американського уряду з приводу рішення Англії вступити у переговори з західньо - европейським Спільним Господарським Ринком щодо свого приступлення туди. Президент висловив переконання, що вдасться успішно розв'язати всі проблеми митно-торговельної політики, які виринуть також для Америки у зв'язку з таким зінтеґрованим західньо - европейським економічним фронтом. Далі, Президент заповів, що 24 - го серпня ц. р. вертається до Женеви Артур Дін голова американської делеґації на тамошній конференції ЗДА, Англії і СССР про припинення атомових дослідів. Президент ствердив, що за всіма предкладеними йому опініями науковців в нинішньому стані техніки не можна мати ґарантій, чи будь-котра держава (він мав, очевидно, на увазі лише Совєтський Союз) не переводить крадькома підземних атомових експериментів, якщо нема міжнародного договору про припинення таких експериментів і встановлення для контролювання їх відповідної міжнародної системи. Президент висловив переконання, що „майже негайно" після повороту Діна до Женеви виявиться „остаточно", чи Совєти є згідні відкликати своє домагання щодо т. зв. „тройки" в керівництві проєктованої Міжнародної контрольної комісії, яка-то „тройка" насправді звела б цілу ту контролю і цілий такий договір до фікції. Третій пункт заяви Президента стосувався Корпусу миру. Президент висловив переконання, що в бюджетовому 1962 році 2.700 добровольців у Корпусі миру працюватиме в прерізних віддалених країнах, помагаючи їм своєю працею та навчати там, передусім, англійської мови, що є ключем до пізнання англо-саської культури і способу життя. — Найбільше часу тієї пресової конференції забрали запити й відповіді щодо Берлінської кризи. Відповіді Президента були дуже обережні, з очевидною ціллю не загострювали і так вже надзвичайно загостреної міжнародної ситуації. Зокрема, Президент виразно підкреслив, що він „не заохочує, ані не знеохочує" східніх німців, які масово втікають на Захід і створюють цією своєю масовою втечею окрему політичну проблему та насувають на думку можливість нового неспокою в Східній Німеччині. Президент ствердив, що та масова втеча східніх німців найяскравіше вказує на різниці, які панують в житті й умовинах у східньому і західньому світах. Признавши, що Совєти є „на багато місяців вперед" Америки в досліджуваннях міжплянетного обширу, Президент заявив одночасно, що вживається в цій ділянці енергійних заходів для приспішення американських ракетних дослідів і приготувань. Водночас він висловив переконання, що міжплянетний обшир повинен служити виключно для мирних цілей і бути тереном міжнародної співпраці. В контроверсійній справі щодо права військовиків забирати слово в політичних справах, Президент склав обережну дипломатично вистилізувану заяву, яка признає принцип цивільного зверхництва над військовиками в демократичній системі ЗДА, але й право високих військовиків висловлювати свою опінію, яка тільки не може бути опінією однопартійною. Він висловив признання сен. Фулбрайтові, якого лист в цій справі до секретаря оборони МекНамари викликав у політичних і військових американських колах багато шуму. Президент заповів теж охорону для літаків проти загрози схоплювання їх невідповідальними одиницями та звернув увагу, що в останніх таких двох випадках винуватцями були люди умово хворі.

Маршал Конєв призначений командантом совєтських військ в Сх. Німеччині

Москва. — Маршал Іван Конєв став новим командантом совєтських військ на терені Східньої Німеччини. Вістку про це подано спершу в східньо - німецькій пресі, ніби мимоходом, в новинці про поворот Вальтера Ульбріхта з Москви і прийняття ним Конєва. Маршал Іван Конєв, один із чолових совєтських полководців, був командантом совєтських військ, які зайняли Берлін в останній світовій війні, а в рр. 1955-1960 був командантом збройних сил держав т. зв. Варшавського пакту, себто СССР і його сателітів. Він був заступником міністра військових справ та стояв на послугах комуністичної партії ще від 1918 року. Тому його, як льояльного до режиму Хрущова партійця, використано в найбільших внутрішньо-партійних чистках: він був головою судового трибуналу, який засудив на смерть Лаврентія Берію, і він виступив з гострою атакою проти Жукова в 1957 році. У Східній Німеччині Совєти мають 10 панцерних і 10 змоторизованих дивізій, разом на кругло 400,000 вояків, включно з трьома дивізіями в обширі Східнього Берліну. Конєв має тепер 62 роки. Він буцім-то сам зрікся в минулому році свого командного становища, але тепер покликано його туди назад, як найбільш обізнаного з західньо-німецьким тереном.

У СВІТІ

● **У Фройденштадті** в Південній Німеччині помер на 83 році життя на удар серця д-р Франк Бухман, основник міжнародного руху Морального Відродження, американець, уродженець в Пенсбурґу, Па. Д-р Бухман, колись лютеранський пастор, проповідував словом і друком ідеї морального відродження на базі християнізму від 30-х рр., мав великий круг знайомих, приятелів і звеличників, але тримався здалеку від політики. Його рух називано популярно „бухманізмом".

● **Трофим Лисенко**, відомий біолог, який кількакратно за большевицького режиму займав найвищі становища то знову впадав в неласку і тратив їх, став тепер знову президентом совєтської Академії сільсько-господарських наук.

● **На острові Канґва** в Південній Кореї американське командування військами Об'єднаних Націй відкрило нову могутню радіостацію, яка надаватиме передачі в мовах китайській, корейській і англійській.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Блеф і риск війни

Загадка теперішнього політичного наступу Москви проти Німеччини й Західного Берліну вміщається в дилемі: чи всі погрози Хрущова є тільки блефом, чи він справді рішений здійснити їх, без уваги на спротив Заходу? Більшість західніх коментаторів погоджуються, що вся ця кампанія Хрущова — це блеф. Хрущев, твердять вони, боїться війни. Він свідомий велетенської мілітарної і економічної сили західнього світу, зокрема Америки, він свідомий того, що у випадку війни буде знищена комуністична система і винищена ціла панівна комуністична верства, він свідомий того, що війну мусіли б вести тільки російські війська, бо на інші підсовєтські народи, ні тим паче на сателітські, не можна покладатись. Хрущов — каже та теорія — хоче якнайбільше виторгувати своїми погрозами, а не вести війну. Він рахує на економічну кризу в Англії і тамошні угодівські настрої та на труднощі Франції з Альжиром і Тунісією і хоче розколоти західніх союзників. Він буде й далі залякувати, цькувати, нахвалятись, підривати й інтригувати, але не буде воювати. І коли побачить, що ЗДА дійсно рішені радше воювати, ніж поступитись, та що західнього фронту не можна розколоти — він завернє, скеровуючи всю енергію на якийсь інший терен експансії — В'єтнам, Корею, Іран чи Південну Америку. Холодна війна буде продовжуватись в загостреній формі, але гарячої війни не буде — твердить більшість західніх політичних аналітиків.

Хрущов може й блефує — твердять інші, — проте питання миру - війни може вимкнутись з-під його контролі. Це може статися тоді, коли щораз гірша ситуація в Східній Німеччині примусить тамошню комуністичну владу до щільного закриття воріт до Західнього Берліну та до дравтичних господарських заходів, які внаслідку поштовхнуть непокірливих і схвильованих німців до одвертого бунту. Або, коли натиск радикального крила комуністів під проводом Пейпінгу й небезпека „втрати обличчя" вимножливлять Хрущову відворот, хоч би навіть він того і хотів. На цю останню небезпечну можливість мав вказати державний секретар Дін Раск при обмірковуванні в Парижі три дні тому нинішньої ситуації з американськими дипломатами з усіх країн Європи. Він назвав нинішню ситуацію найнебезпечнішою за всі післявоєнні роки саме тому, що жодна сторона не всилі поступитись, бо це означало б зречення з принципів, що завжди рівняється політичному самогубству. У нинішній ситуації чималу — а може й вирішну ролю — грає боротьба за владу на Кремлі. Якщо Хрущов задля збереження своєї влади буде примушений ступати щораз далі по нинішній небезпечній дорозі, то він не матиме можливости завернути і тоді його блефування може стати грізною дійсністю. Америка саме й приготовляється на такий випадок.

Не забуваймо про УККА

Це цілком природне, побажане і похвальне явище, що в цьому Шевченківському році наша головна увага звернена на вшанування пам'яті нашого національного Героя і Пророка, зокрема на збірку фондів, призначених на побудову пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні. З практики, хочби наших братів у Канаді, можна переконатися, що ця акція далеко переходить саме тільки поставлення бронзової статуї, бо вона, поза вшануванням пам'яті Шевченка, що є її головною метою, має ще величезне значення і вартість в багатьох інших відношеннях, від активізації наших громадян починаючи, а на поширенні правди про Україну та здобуванні їй нових приятелів і оборонців кінчаючи.

Тим не менше, ця акція є одноразова, тісно зв'язана з роковинами, себто 100-річчям смерти і безсмертя Шевченка. Отже, віддаючи їй в цьому році головну увагу, нам не можна забувати та занедбувати інших наших обов'язків і завдань, що хоч належать у нас уже до „буденних", але тим не менше вони мають першорядне значення в нашому спільнотному житті. Звертаючи головну увагу на будову пам'ятника Шевченкові, ми не смісмо припинити виконування його заповітів.

До цих „призабутих" дещо в Шевченківському році наших завдань та інституцій належить у першу чергу наша центральна політична репрезентація, Український Конгресовий Комітет Америки. Без огляду на те, які роковини ми відзначаємо та якою спеціяльною акцією займаємось, ця наша установа повинна і мусить виконувати свої нормальні функції: вдержувати контакт з громадами та заступати українську справу в столиці країни, так і на інших форумах, мусить продовжувати свої публікації, вести канцелярію, слідкувати за кожночасним розвитком та відповідно на нього реагувати, щоб нас — за словами Шевченка — не приспали та знову окраденими в огні не збудили.

Передумовою виконання тих усіх багатьох завдань є Народний Фонд при тій установі та наші пожертви на його цілі. Тепер ця передумова поважно захитана. Свій бюджетовий рік 1960 - 61 закінчив УККА 30-го червня ц. р. приблизно загальною сумою понад $70.000, з яких тільки кілька тисяч залишилось ще на біжучі видатки. Тепер ця сума поповняється в більше ніж незадовільний спосіб: заледве по 20 - 30 долярів — як нас інформують з канцелярії УККА — впливає денно на цілі Народного Фонду. Тим то УККА стоїть перед поважними фінансовими труднощами, що викликає загрозу поважного послаблення його праці, чого так дуже бажали б наші вороги, але до чого не смісмо допустити ми, вільна українська спільнота.

Тож — не забуваймо про Український Конгресовий Комітет Америки та його Народний Фонд! Складаючи нашу щедру пожертву на фонд побудови пам'ятника Шевченкові, не забудьмо переслати і бодай тих мінімальних десять долярів нашого національного датку на цілі Народного Фонду УККА, бо цей наш даток є головною передумовою праці цієї нашої центральної політичної репрезентації, що тільки збільшеної зимогами і потребами в теперішній політичній кризі в світі.

Вінок безсилля

Канадійські прогресисти, що виконують ролю совєтської комуністичної експозитури в Канаді, доклали чимало зусиль і заходів, щоб перешкодити Всенародному Здвигові канадійських українців, скликаному на день 9-го липня 1961-го року Комітетом Українців Канади з приводу відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у столиці Західної Канади, Вінніпегу, знаючи, що ця подія матиме велике політичне значення. Пустивши в рух газетну й шептану пропаганду проти участи в цьому, мовляв, „буржуазно - націоналістичному" здвигу, прогресисти скликали на день 2-го липня ц. р., значить на тиждень перед урочистостями у Вінніпегу також і свій „всенародний здвиг" до Палермо біля Торонта і, не маючи змоги відбути цього здвигу не так з огляду на дощ, як мінімальну кількість його учасників, проголосили відбуття цього „здвигу" на день неділю 9-го липня, значить, на той же сам день, коли відбувався Всенародний Здвиг у Вінніпегу. Щоб відтягнути якусь частину українців від їзди до Вінніпегу і притягнути їх до Палермо, прогресисти змобілізували навіть окрему „туристську групу" з Української ССР, до якої увійшло кільканадцять підсовєтських письменників і службовців, і виставили її, як сенсаційну атракцію для свого „урочистого" концерту, програма якого складалася з танків, в тому навіть і кадриля, співів й акробатичних попискі.

Не привернувши палермським „здвигом" ніякої уваги ні канадійської ні української публічної опінії, прогресисти зааранжували поїздку згаданої групи підсовєтських письменників і діячів по важливіших осередках Канади, пов'язуючи її з складанням вінків біля пам'ятників видатних канадійських і англійських письменників, таких як Поліна Джонсон і Роберт Бернс, сподіваючись такими жестами здобути собі прихильність канадійського громадянства. Водночас із цим учасники цієї „туристичної групи", що її очолював відомий підсовєтський поет Любомир Дмитерко і до якої входили ще поети і письменники — Ірина Вільде, Платон Воронько, Дмитро Павличко, Ростислав Братунь, Оксана Іваненко та інші, усвідомивши, мабуть, безвиглядність безглуздого негування вияви вшанування пам'яті Т. Шевченка українською національною еміграцією, вирішили приєднатися і самим до цього вшанування. Дня 18-го серпня, перебуваючи у Вінніпегу, вони з'явились під „буржуазно - націоналістичним" пам'ятником Тарасові Шевченкові і склали біля нього вінок з надписом „Безсмертному генію українського народу Тарасу Шевченкові від групи туристів з Радянської України".

Складення вінка біля пам'ятника Шевченкові у Вінніпегу, проти якого і Москва і її експозитури в Канаді вели були безоглядну пропаганду, знеславлюючи ідею й ініціяторів його побудови, можна вважати справді таки гарним жестом, як визначила цю подію українська національна преса в Канаді. Але ж показовим для стану поневолення, що в ньому перебувають Україна і її письменники, може бути той факт, що свій гарний жест вони мусіли зараз же потім супроводити розісланою до преси заявою, в якій не тільки з усією рішучістю засудили „ті політичні і пропагандистські тенденції, які мали місце при збудуванні та відкритті пам'ятника у Вінніпегу", але й пов'язали Шевченка з сучасним совєтським режимом в Україні, тільки під яким, мовляв, український народ „здобув щастя і незалежність на рідній землі і досяг небувалого розквіту в сім'ї вольній, новій", роблячи великого українського поета символом того поневолення, що в ньому перебуває сьогодні Україна. Абстрагуючи від почувань, з якими „гості з України" могли складати квіти біля пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вінніпегу. На почуванні бо, тим більше національні, немає місця в рабовласницькій совєтській системі і ті, що поважуються на свобідне виявлення своїх почувань чи думок, мандрують туди, звідки немає вороття. На таке виявлення почувань не поважилися б і члени української підсовєтської делегації в Канаді, а покладення квітів біля пам'ятника Шевченкові йшло цілком по лінії комуно - московської політики у відношенні до Шевченка: не маючи сили його заперечити, Москва змушена ставити генієві української нації пам'ятники, чи складати біля пам'ятників квіти, прикриваючи цим безпощадне спотворювання Шевченкової творчости та безпощадне винищування всього того, що лягло в основу і було ціллю тієї творчости: волі українського народу.

В. Галайчук

НА ЧУЖИЙ КОШТ

Буенос Айрес. — 7-го серпня ц. р. почався „бій під Пунта дель Есте" — на думку деяких коментаторів останній вирішний бій за володіння Латинською Америкою. По одному боці ЗДА, що кидають на терезки ваги останню можливу ставку, витиснену з кишені податника. По другому боці гаванська експозитура Політбюра Компартії СССР, рішена за всяку ціну звівечити ту останню шансу. Між ними решта Латинської Америки, повна щирого ентузіязму: адже в Пунта дель Есте можна буде дістати доляри — багато долярів. І у наше віконце засвітить сонце. Прийде кінець злидням, а вслід за тим і комунізмові та фіделізмові. Боже звісно, що хіба бідний ловиться на комуністичну вудку — а бідних в Латинській Америці більше не буде.

Якщо це справді має бути „останній, рішительний бій", тоді стає трохи моторошно. Що буде, як надії не оправдаються, як „ті розвіяні мрії, ті рожеві надії не вернуться уже"? А чи мають вони вигляди на здійснення без сповнення передумов, що її чітко визначив президент Кеннеді: основної санації латиноамериканських соціяльних відносин, шляхом радикальних, жертвенних реформ? Чи дійсно готові до реформи ті, що з таким щирим ентузіязмом готові прийняти доляри?

В половині липня, американський Національний Клюб Преси запросив до себе д-ра Сельса Фуртада, директора бразилійського уряду, що має за завдання піднести економічно північно - східню частину Бразилії, країну хронічних злиднів, включно до голоду. Джан О'Рурке — директор „Вашингтон Дейлі Нюз" та голова Міжамериканського Пресового Т-ва — поділився враженнями з тієї зустрічі.

„Др. Сельсо Фуртадо був дуже зворушливий та переконливий, коли описував злидні бідного бразилійського сільського зарібника, платня якого не вистачає на прохарчування родини. Був переконливий, коли з'ясовував американську допомогу, необхідну для того бідного робітника. Був переконливий, коли описував урядовий плян допомоги бідному робітникові — а саме парцеляцію великої земельної власности з повним відшкодуванням для поміщика..."

„Але не був такий переконливий, коли з'ясовував вислідки своєї роботи. Дир. Фуртадо є від 3-ох років директором згаданого уряду — і за той час ні один сільський робітник не дістав на власність ні одного квадратового метра землі. Виходило б — заключує безжалісний і критичний американський журналіст — що єдине про що йде д-рові Фуртадові, це видобути від ЗДА 900 мільйонів допомоги".

Читаючи ці рядки, пригадується, що різні європейські держави перевели були у себе земельну реформу — навіть такі бідні як Румунія — без ніякої допомоги дяді Сема. Попросту перевели її коштом великих землевласників, платячи за вивласнену землю ціну куди нижчу від реальної, і то на дуже довгі сплати. Чому не бере в рахубу такої розв'язки бразилійський президент? Ще й до того такий енергійний та „прогресивний", як Жаніо Квадрос?

„Минулого тижня — продовжує Джан О'Рурке — президент Квадрос признав собі нові повновласті, які дозволили йому вивласнити якунебудь електричну компанію. Коли так, то чому тоді він не може вивласнити кількох латифундарів, щоб заспокоїти голод своїх нещасних, злиденних землявків? На основі згаданих повновластей, Бразилія заплатить компаніям вартість персиену, не теперішню, себто таку вартість, яку мали електрівні та проводи у хвилині будови. Застосовуючи той самий критерій до земельної реформи, прийшлося б Бразилії платити великим землевласникам по одному чи по два центи за кожний гектар, вивласнений і відданий на власність безземельним селянам. Таким способом д-р Фуртадо міг би врятувати своїх нещасних землявків від голоду, без 900 мільйонів долярів..."

Справді, чому того не робить? Чому не наслідує, прикладу Румунії? Тому, що електрівні не є бразилійські: 50% продукції та 70% бразилійського струму припадає на одну американську та одну канадійську компанію; а поміщики — це бразилійці.

Коли Ленін взявся „грабувати награблене", він рівночасно вивласнив і фабрики власности французьких, бельгійських чи англійських акціонерів і своїх рідних російських поміщиків. Тому він був чесний у порівнянні з теперішнім президентом Бразилії. Зокрема, коли взяти в рахубу, що той останній приготовляючи замах на американську власність, рівночасно просить американської допомоги, виголошуючи — устами свого висланника д-ра Фуртада — серцещипательні промови про голод нещасних безземельних селян.

Пригадується, як колись Моссадех, промовлячи у перському парляменті, проливав сльози над долею нещасних робітників з Абаданської рафінерії нафти, забуваючи при тому, наскільки краще жили абаданські робітники, ніж чорноробі, що працювали у його, Моссадехових латифундіях. Наскільки нам відомо, Жаніо Квадрос не належить до латифундистів, але, як виходить з коментаря О'Рурке, тримається засади „крук крукові ока не видзьобає". Почудо вивласнювати рідних поміщиків, — адже і в їхніх грудях б'ється щире бразилійське серце — коли можна їм негайно заплатити, прикладаючи дяді Семові революційні доляри, або комуністична революція у Бразилії.

„Альянс для поступу" — проти кого? Видвигнувши таке питання, Кеннеді запропонував працюючим масам Латинської Америки альянс проти тих, які спинюють їхній соціяльний поступ та які винувато у їхніх злиднях: з одного боку капіталістичний „олігархій", з другого боку незарядний державний адміністрації. З одного боку бразилійськими плянтаторами, які платять своїм робітникам голодові платні, а з другого боку пасивним балакунам типу д-ра Сельса Фуртада. Але чи дійде та пропозиція до тих, для кого вона призначена?

Яким способом зможуть бразилійські хлібороби з'ясувати собі, хто їхній союзник, а хто ворог? Очевидно, що не скаже їм того ні Жаніо Квадрос, ні Сельсо Фуртадо. Ані бразилійська преса, яка, звичайно, у більшій частині конт-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЗА КУЛІСАМИ ВИЗНАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ МОНГОЛІЇ

Як відомо, віце - президент вільного Китаю Чен Чеяг, який недавно відвідував Америку, рішуче заявився у Вашингтоні проти замірів американського уряду визнати Зовнішню Монголію й нав'язати з нею дипломатичні взаємини та заявив, що представник вільного Китаю в Раді Безпеки зголосить „вето", якщо там появиться поновний внесок на прийняття Зовнішньої Монголії до Об'єднаних Націй. Ці відвідини китайського державного мужа пригадали американській пресі справу Зовнішньої Монголії, яку новий американський уряд чомусь-то визнав за „зрілу" до позитивного вирішення.

Вся ця історія дуже неясна. Совєтський уряд віддавна старається перевести Зовнішню Монголію до ОН. Коли 14-го грудня 1955-го року Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй прийняла 16 нових членів, то всетаки з пропонованих 18 кандидатів не допущено двох: Зовнішньої Монголії і Японії. Совєтський Союз, який зголосив був 13 разів своє „вето" проти прийняття різних нових членів до ОН, погодився на допущення туди Японії щойно 19-го грудня 1956-го року. Але Зовнішньої Монголії не вдалось йому перевести, бо вільний Китай зголосив той проти цього своє „вето", а й З'єдинені Держави були проти такого прийняття, погоджуючись, що Зовнішня Монголія, формально „Народна Республіка Монголії", це насправді сателіт Москви без ніяких дійсних атрибутів суверенної держави. Вільний Китай протестував і протестує проти прийняття Зовнішньої Монголії до ОН не тільки тому, що це держава фікція, але й тому, що це була від віків нерозділна китайська територія, в якій комуністи проголосили „незалежність" 13-го березня 1921-го року та перетворили в „народну республіку" після смерти Богдо - хана в 1924-му році. Північно - західню Монголію большевики просто інкорпорували до СССР, а в Зовнішній Монголії перевели комедію плебісциту 20 жовтня 1945-го року й продиктували відповідні договори, — спершу з вільним, а потім з прокомуністичним Китаєм, У цій „республіці", що займає великий простір 626.000 кв. миль, але має тільки один мільйон бідного населення, насправді правлять московський партійний представник під фірмою одного з секретарів совєтської амбасади в Улан Баторі, колишній Урзі.

Цей фактичний стан був здавна всім відомий й ніким у вільному світі не оспорюваний. Несподівано нова адміністрація Дж. Ф. Кеннеді — за вістками преси — виявила бажання змінити дотеперішню настанову американської політики в цій справі, погодитись на допущення Зовнішньої Монголії до ОН в заміну за допущення туди Мавританії, що її доступ блокують Совєти, та нав'язати дипломатичні взаємини із Зовнішньою Монголією. За тим рішенням Вашингтону нібито кривється бажання дістати в особі свого дипломатичного представника в Улан Баторі безпосереднього обсерватора відносин на комуністичному Далекому Сході. Знавці відносин звернули увагу, що той обсерватор зможе бачити тільки те, що йому покажуть комуністи і що практичної вартости та стійка для Америки не матиме ніякої. Так видно оцінюють це й кремлівські володарі, які продиктували „урядові" Зовнішньої Монголії заявити свою „згоду" на нав'язання дипломатичних взаємин із ЗДА. Коли нав'язання таких взаємин між ЗДА й Українською ССР означало б офіційне визнання не так комуністичного режиму в Києві, як української державности, і тому Москва взагалі промовчала відповідний пробний балон з Лондону у 1947-му році, то вона покавно погодилась на це у випадку Зовнішньої Монголії, бо воно означало б легалізацію тієї частини китайської держави за російською імперією.

Ревеляційні подробиці про цю таємничу історію виявляє обширна стаття в останньому числі „Сатердей Івнінг Пост" на 12-го серпня ц. р. Відповідаючи на запит з багатомовного заголовка статті: „Коли Зовнішня Монголія скинула червоні кайдани?" — автор цієї статті поручає американському урядові переступіювати акти сенатської Підкомісії, протиамериканських дій з 1952-го року, коли-то прослідкуванно там підозрілі дії Інституту для тихо - океанських відносин. Ото ж — перед сенатором Патриком А. МекКарреном зізнавав тоді перший американський амбасадор в Москві Вільям С. Бюліт, який м. і. оповів, як-то весною 1936-го року приїхав до нього до Москви Овен Латтімор, нібито спец від далеко - східніх справ, вертаючись саме із Зовнішньої Монголії. Латтімор поручав наполегливо Бюліттові, щоб той телеграфічно рекомендував президентові Ф. Д. Рузвельтові визнання державної незалежности Зовнішньої Монголії. Бюліт докладно передав свою розмову з Латтімором, який рішуче твердив, що Зовнішня Монголія цілком „незалежна" і що московське ГПУ не виконує там ніякої контролі. Тим часом сам Бюліт знав, безпосередньо від большевицького комісаря Карахана, з яким був знайомий від 1919-го року та який виявляв ще тоді типово - російське „откровєнічаніє", — якими способами Москва прибоpкала Зовнішню Монголію. Большевики вислали були Карахана до Зовнішньої Монголії в 1934-му році „вимазати всякі прояви бунту проти совєтської контролі". Вернувшись з тієї місії, Карахан заявив Бюліттові, що це була „дуже мала справа". „Насправді — казав Карахан — у країні номадів, де всього яких 300 - 400 осіб мав значення, все, що я мав зробити, було вирештування агентами ГПУ впродовж одної ночі 400 осіб, розстріляння їх досвіта та наставлення осіб, що їх бажав собі совєтський уряд". Бюліт знав також, що китайський уряд заклав був в Москві строгий протест проти „договору про взаємну допомогу", що її підписав совєтський уряд з отими своїми монгольськими лакеями. У висновку названий колишній американський амбасадор твердив, що „або Латтімор не мав поняття про справи, в яких нібито був видатним американським фахівцем, або свідомо, старався сприяти поширенню комуністичного володіння по всій Азії..."

Редакція „Сатердей Івнінг Пості" додає, що Овен Латтімор недавно знову їздив до Зовнішньої Монголії та цим разом, видно, його колишній леліяний проєкт дістав апробату у Вашингтоні, дармащо Зовнішня Монголія не стала ні трішки менше совєтським сателітом, аніж була ним в 1936-му році. Ми ж пригадаймо, що покійний сенатор Джозеф МекКарті назвав був Овена Латтімора головним вину ватцем загарбання Китаю у користь комуністів. Овен Латтімор, колишній професор університету Джонс - Гопкінса у Вашингтоні, був видавцем журналу „Пасіфік Афферс", спеціяльним політичним дорадником Чіянг Кай-шека від уряду ЗДА в рр 1941-42, керівником далекосхідного відділу в уряді воєнної інформації за останньої світової війни, та віце - президентом місії Воллеса в Сибір і Китай в 1944-му році. Після ревеляцій сенатора МекКарті, він втратив впливи, але не був ніколи формально суджений чи караний і та користувався далі славою далекосхідного фахівця. Невідомо, чи він мав вплив на переіншення становища американського уряду щодо справи Зовнішньої Монголії. Але стаття названого американського журналу викликає поважні сумніви щодо того, хто за далекими і темними кулісами потягає за той зовнішньо-монгольський шнурок.

З совєтської преси

„Я ЗРІКАЮСЬ ЙОГО"

Внаслідок чимраз гострішої нагінки на релігію, в совєтській пресі появляються листи до редакції, на диво подібні своїм змістом до тих, що їх у 30-их роках писали діти репресованих владою священиків — хіба з тою різницею, що це вже не діти священика, а звичайні совєтські громадяни. Ось, для прикладу, лист якоїсь Ольги Романенко з села Кирилівки, Климівського району, вміщений у московських „Ізвєстіях":

„...Я проста рядова колгоспниця, яка втратила недавно мужа: восени минулого року він виїхав до духовної семінарії. Церква забрала в мене мужа, а в дітей — батька. Опинилась я після від'їзду Мелентія на становищі солом'яної вдови або дружини майбутнього попа. Обидно мені до сліз, бо ж я совєтська жінка. Я зрікаюсь такого мужа, який проміняв на церкву своїх дітей..."

Від себе редакція додає: „Як так могло статися, що партійні керівники Климівського району не зуміли вирвати людину з чіпких рук церковників? Погано, значить боролись за нього. Заспокоїлися на тому, що опублікували в районній газеті. Хочеться вірити, що загруз він не остаточно. Мелентій Романенко виховувався в нашому середовищі, в наших часах..."

ТЕЛЕВІЗОРИ „СПЛЯТЬ"

У статті директора московського заводу телевізійної апаратури, Г. Цитриняка, в „Ізвєстіях" з 24-го березня ц. р. читаємо: „Тепер, як це не сумно, в країні стоять без діла сотні тисяч телевізорів. Це значить, що дуже багато людей позбавлені можливости провести свое дозвілля біля блакитних екранів. Сотні тисяч телевізорів „заснули" — пише Г. Цитриняк — тому, що немає до них запасових частин. А вінні в цьому плануючі органи: вони забули, що кінескопи, радіовузли та радіодеталі потрібні не тільки на конвеєрах, де складаються нові телевізори, але й для направи діючих".

Є ще й друга причина, чому мовчать телевізори: брак і недостатня підготова фахівців - техніків. „Для техніка, за плечима якого всього двадцять років життя і популярна книжка про те, як ремонтувати телевізори — пише Г. Цитриняк — десятки місць, куди його нараз посилають — непосильний тягар. Він поміляється, квапиться, денервується, і у висліді нічого з його „ремонту" не виходить.

Д-р Олександер Ю. Рудницький

ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ Й СЛОВА „УКРАЇНА"

(6)

Спираючись на висновки нашої студії, ми з усією рішучістю мусимо відкинути ненаукові теорії наших сусідів, які виводять назву „Україна" від т. зв. „окраїнного" положення України у відношенні до польської чи російської держави. Ми мусимо також із застереженням поставитися до теорії, чи радше здогадів, про походження назви „Україна" тих, як їх видвигнули українські вчені —

1) географи Степан Рудницький, Володимир Кубійович і Мирон Дольницький, для яких „Україна є межовою країною Европи, і звідси її назва";

2) правник Сергій Шелухин, історик М. Андрусяк і мистецтвознавець В. Січинський, які твердять, що на світанку нашої історії назва „Україна" вживалася на означення цілости українських земель і була синонімом Київської Руси;

3) проф. Роман Смаль-Стоцький, який виводить назву „Україна" з якогось мітичного акту „краяння" племінної землі на родові (чи навіть родинні) українці;

4) назвознавець Ярослав Рудницький, який, покликаючись на авторитет істориків Грушевського, Дорошенка й Крип'якевича, твердо переконаний, що назва „Україна" вийшла від слова (апелятиву) „україна", яке на світанку нашої історії вживалося на означення „межівних" земель у відношенні до „Київського Державного Центру".

Усі ці теорії, за винятком названої під номером 1, яка взагалі незгідна з логікою, побудовані на неправильному розумінні історії, і їх авторам при вияснюванні походження місць із староукраїнських писаних пам'яток, де згадується слово „україна", приходиться часто, як висловився проф. Я. Рудницький „безоглядно таке місце натягати, щоб тільки убгати його в рямки своїх наперед придуманих концепцій".

Для нас слово „україна" виникло в специфічних соціяльно-економічних умовинах за довгі століття перед появою Київської Руси, як мовний твір наших прапредків ще тих часів, коли їх поселення на землях центральної України для означення землі, яку вони засвоювали. Побіч свого первісного значення, поняття „україна" згодом стало поширюватися також на спільноту, яка була зв'язана з тією землею. В такому розумінні „україна" зберігалася в свідомості нашого народу довгі століття, щоб у XVI-XVII сторіччі, коли український нарід став на шлях творення власної державности, почати непереможний похід, як назва нашої Батьківщини, нашого народу й нашої держави.

Післяслово

Студії над походженням назви „Україна" мають глибше значення, ніж комусь могло б здаватися, і залишаться суттєвими доти, поки не буде знайдено задовільної й науково обгрунтованої відповіді на питання: як це сталося, що ми „відреклися" своєї „національної" назви „Русь", а тим більше, як ми могли б знайти — Думки, висловлені в нашій студії, можуть до певної міри допомогти історикам, які візьметься за це діло. Вихідною точкою для такої праці був би факт, що Київська Русь була назвою спільної політично-державної організації панування феодалів над трьома східньо-слов'янськими народами, російським, українським і білоруським, які в той

(Закінчення на стор. 4-ій)

ПЕТРО ОРДИНСЬКИЙ, НАШ СЛАВНИЙ СПІВАК

(З нагоди його 75 літніх уродин)

Хто з українців його не знає? Хто з нас не бачив, здається, так недавно, на українських національних святах, концертах, академіях, політичних маніфестаціях, і культурно-мистецьких імпрезах, завжди в яскравім козацькім строю, цього самого співака-соліста Петра Ординського? Кого з нас не чарували наші рідні пісні, що лунали милозвучним та грімким баритоновим голосом з грудей співака Петра Ординського.

Народився Петро Ординський 10-го липня 1886-го року в містечку Ставище на Київщині. По укінченню вищої освіти працював урядовцем в Судовій Палаті, аж доки не покликано його і його дружину Лідію як професійних співаків до світової слави „Української Республіканської Капелі" під мистецьким керівництвом незрівняного дириґента і композитора сл. п. проф. Олександра Кошиця.

Коли ж в концертовій подорожі по Европі „Українська Респ. Капеля" переорганізувалась в „Український Нац. Хор", дириґентом якого став сл. п. проф. Юрій Кириченко, Петро і Лідія Ординські чесно з цим хором продовжували благородну місію бувшої „Капелі" не лиш по Европі але і в Африці.

З приїздом „Укр. Нац. Хору" до Америки, дириґентом якого тоді знов був проф. Ол. Кошиць, обоє Ординські концертували з цим хором по більших містах ЗДА, Канади і Південної Америки, аж доки він перестав існувати.

Згодом, співали обоє Ординські у т. зв. „Тимчасовім Укр. Хорі", зорганізованім проф. Ол. Кошицем з професійних співаків, що в 1922-м році з нагоди 200-літніх уродин Юрія Вашинґтона, разом з балетмайстром В. Авраменком та його тодішніми танцюристами, об'їхали майже усі стейти ЗДА; відвідали понад 150 українських громад, демонструючи рідну пісню і прекрасний український танець.

Виступали соліст Петро Ординський і його дружина у величавих концертах славної „Вісімки Злучених Укр. Хорів" на чолі з проф. Ол. Кошицем як дириґентом, зорганізованих при українських катол. парафіях нюйоркської Метрополії, під головуванням невтомного проф. Теодора Каськова з Нюарку, Н. Дж. А складалась ця „Вісімка" з біля 300 співаків і співачок.

Не можна забути величавого Шевченківського концерту цієї „Вісімки", що відбувся в квітні 1935 р., в переповненому Тавн Голі в Ню Йорку; або такого ж славного концерту в честь Великого Митрополита Шептицького, що відбувся в травні 1936-го року теж в Ню Йорку; обо незабутнього концерту при участі тисячів своїх і чужих людей на „Світовій Виставі" в Ню Йорку 1939 р., під час „Українського Дня", що був для нас українців тріюмфальною перемогою над московсько-большевицькою „дипломатією", яка старалась за всяку ціну не допустити, щоб „Український День" відбувся на цій виставі. Не можна теж забути величавого концерту славної „Вісімки", що відбувся зимою 1940 р. в Тавн Гол в Ню Йорку для відзначення 75-літніх уродин св. п. Слуги Божого Андрея Шептицького.

Після закінчення концертувань „Вісімки" уладжував Петро Ортинський по українських громадах в ЗДА свої власні концерти, які не давали запоруки на скромне вдержання себе і дружини при житті. Кілька пісень, наспівані ним на платівках „Колумбія", хоч як численно вони розходились між українськими покупцями, не дали потрібних прибутків. Треба було оглядатися за фізичною працею, бо іншого виходу не було.

Хоч як в тодішніх часах було тяжко нефаховій людині дістатись на якусь працю в фабриці, то все ж таки по довшім шуканню „пощастило" нашому співакові дістатися на працю у фабриці сірників, недалеко Ню Йорку. Почав Петро Ординський працювати в цій фабриці як помічник при виладовуванню важких дерев'яних скринь повних фабричного матеріялу за мізерну платню. Коли ж додати до цього нещасливий випадок при цій праці, через який мало що не втратив тяжко ушкодженої ноги, коли треба було довший час лікуватись при деякій матеріяльній допомозі наших добрих людей, зокрема слухачів одної української радіопередачі, то щойно тоді можна собі уявити тяжке положення Ординських.

Нині, слава Богу, Петро Ординський як 75-літній „сідоглавий молодець", працює в цій самій фабриці сірників, вже не як помічник, а як „старший ранґою робітник", тобто „формен", за кращу платню, як колись була, і доки здоров'я і фізична сила позволяють працювати, доти в Ординських хаті хоч і не власній, немає журби про „завтрішний день".

При закінченні цих рядків, хай буде вільно мені і від себе і від тих наших добрих людей, що колись любувалися, а то й гордились появою і співом нашого баритона Петра Ординського, бодай цією дорогою передати йому та його дружині сердечну подяку за їхню довголітню працю в прославлюванні рідною піснею українського імени та з нагоди його 75 літніх уродин побажати їм обоїм в щастю і кріпкому здоров'ю многих і благих літ прожити!

П. Задорецький,
Акокік, Мд.

НА ЧУЖИЙ КОШТ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

рольована місцевою оліґархією. Ані провідники, які організують політичний рух безземельних селян — бо ці провідники це комуністи. А комуністи послідовно обертають кота хвостом, переконуючи всіх і вся, що ворог число 1 робітництва — це мітична „Волл Стріт".

Коли Міжнародний Монетарний Фонд — з арґентинської перспективи практично ідентифікований з Волл Стрітом — дав, перед 3-ма роками, поважні кредити Арґентині, поставив як передумовину політику „стягненого пояса", щоб уможливити санацію підприємств, здекапіталізованих демаґогічною економічною політикою Перона. Використовуючи ту обставину, комуністи зуміли переконати прилюдну опінію — не виключуючи і ярко протикомуністичних кол — що у теперішньому обниженні покупної сили заробітних платень виключно винуватий Міжнародний Монетарний Фонд, себто „Волл Стріт"; рідні арґентинські оліґархи не сміють підносити платень, бож Волл Стріт заборонив... Комуністична та криптокомуністична преса втовкмачує цю нісенітницю день у день, націоналісти повторюють її в ім'я традиційного ксенофобства, деякі сектори, щоб, крий Господи, не наразитися на епітет „вашинґтонських лакеїв". А протикомуністична преса не спростовує її, бож вона в руках бідних арґентинських оліґархів.

В таких умовинах годі дивуватися, що в очах пересічного арґентинського робітника ворог число 1 це ЗДА. Що, наприклад, коли американські залізничні експерти звиджували залізничні варстати у Санта Фе, 2.000 робітників — себто дві третини персоналу — напали на них, кидаючи різними металевими предметам; а коли експерти втекли, робітники вивісили арґентинський прапор і відспівали національний гимн... Коли такі погляди панують в Арґентині, з її білим населенням, у 85% грамотним, чого тоді сподіватися від Бразилії — навіть не згадуючи про Болівію? Коли така постава кваліфікованих робітників з Санта Фе — чого тоді сподіватися від темних чорноробів з цукрових плянтацій північно-східньої Бразилії?

Вміли, куме, варити, та не вміли давати. Плян президента Кеннеді прегарний, але його успіх залежить від підтримки найбільш заінтересованих. А з тими останніми нелегко ввійти у безпосередній контакт — понад головами тих, які з повним ентузіязмом готові прийняти запропоновані доляри, але без поставлених президентом Кеннеді умовин.

ВАКАЦІЙНІ МАНДРИ „ВЕСЕЛКИ"

(Число за липень — серпень)

У літні мандри з дітьми рушило й вакаційне число „Веселки", що цього року появилося в подвійному об'ємі за липень — серпень у багатокольоровій шаті. Воно принесло науку й розвагу, радість і втіху у пластові й сумівські табори, у відпочинкові оселі, на самотні фарми. Скрізь, де українські діти проводять вакаційне дозвілля, похилені над „Веселкою" дитячі голівки, що оглядають ілюстрації та читають вірші, оповідання, казки, розповіді. На новацьких „вогниках", на виступах і пописах діти деклямують, ставлять сценки, чи співають пісеньки, вміщені в „Веселці". Їхні виховники й опікуни користуються журналом в виховній праці і в навчанні рідної мови та предметів українознавства.

Основний цикл вакаційного числа „Веселки" становлять матеріяли, присвячені дозвіллю, мандрам, пригодам, переживанням і настроям дітей під час літніх місяців. Цей цикл починає чолова ілюстрація Юрія Козака „Новацький вогник" та вступний вірш М. Маморського „Коли цвітуть акації..." в оформленні Ю. Козака про мандри пластових новаків і юних сумівців у простори, на лоно природи. Продовжається цей цикл у гумористичному віршику Г. Чорнобицької „Не піду я у ліс" (ілюстр. Ю. Козака) про новака, що боявся лісових звірів, але природа й таборове життя в гурті так полонили його, що забув свій переляк. Та й веселий Чап-Чап забрив у новацький табір під час своїх вакаційних мандрів і вчив новаків поезій Шевченка. Веселі пригоди дівчинки Галі, хитрої жабки та паперової Галиної шапки з приємністю прочитають діти молодшого віку. Для малят призначений також вірш К. Перелісної про песика Гривка, що загріб дівчинці черевичок у пісок. (Ілюстр. Е. Козака). Спільно діти заспівають „Пісеньку малих рибоbooловів" — слова Л. Полтави, музика Л. Безковайного.

Життя лісової природи в теплу, місячну літню ніч, концерт жабок та пригоди добродушка Куванчачі, що на листку латаття плавав по плесі лісового озера, є темою шостої казки „Громадки добродушка Дадка" А. Коломийця з ілюстраціями М. Бутовича. У віршику „Ми і хмарка" Л. Полтави змалював забаву хмарки з вітром, що скінчилася плачем - дощиком, який мало не змочив дітей. Ілюстрував віршик Ю. Козак.

Про життя бджіл цікаво розповіла О. Цегельська в оповіданні — спогаді „Пригоди з бджолами" в ілюстраційному оформленні П. Холодного.

Другий цикл матеріялів присвячений Т. Шевченкові. Це вірш Л. Полтави „Шевченко у Канаді" з нагоди відкриття пам'ятника Поетові в Вінніпеґу зі світлиною пам'ятника роботи скульптора А. Дарагана, фантазія В. Радзикевича „Тарасикова ніч" та оповідання Н. Наркевич „Він мене любить" про те, як Поет заопікувався загубленою маленькою дівчинкою. Оповідання ілюстроване М. Бутовичем.

Славному походові об'єднаних Українських Армій на Київ у серпні 1919-го року, присвячена статтейка Б. Д. „Вперед! На Київ! На Київ!" з репродукцією картини Е. Козака п. н. „Ген. О. Тарновський під Києвом" і зі світлиною залишків Золотих Воріт.

Краєзнавчий матеріял заступлений віршем Р. Завадовича про княже місто Холм і довідкою Б. Д. про це старовинне місто на північно-українських землях. Цей матеріял прикрашений серією світлин з минулого й сучасного Холма.

У числі продовжуються „Пригоди Вовкна Неситого" О. Білоусенка (ілюстр. В. Цимбала) та є дванадцятий розділ „Богдана, Козака - характерника" про здобуття козаками турецької твердині Очаків, Р. Завадовича — П. Холодного. Закінчено теж друк казки-оперетки „Чорвона Шапочка" — лібретто Л. Полтави, музика В. Безковайного, ілюстрації Е. Козака.

З дрібних матеріялів поміщено міньятюрку „Лисиця і цап", відповідь читачам на їх запити про козацькі підводні човни, багатий куток розваг — літніх ігор - забав на вільному повітрі, рубрику „З дитячого життя" з світлинами, сміховинки, скоромовки, народні приповідки, загадки, кореспонденція з читачами.

Разом з дітьми привітає початок шкільного року вересеве число „Веселки", що готується до друку з цікавим матеріялом для лектури й гарними ілюстраціями.

Сподіваємося, що вакаційне число „Веселки" подобалося нашим постійним читачам, та що воно приєднає з новим шкільним роком нових передплатників і друзів.

В. Б.

Літературний вечір д-ра Яра Славутича в Шикаґо

Ця, організована видавництвом М. Денисюка в Шикаґо, культурна імпреза певно лишиться глибокоприємним спогадом в її учасників.

Численна публіка, з вищими духовно-культурними зацікавленнями, та велика група студентської молоді свідомої свого ідейного покликання творили авдиторію.

Вступне слово, виголошене поетом Богданом Рубчаком, познайомило гостей з цікавою біографією Славутича і подало академічно сконструйований аналіз його чинности поета й науковця. Яр Славутич, — в'язень НКВД, Славутич боєць УПА, Славутич борець без упину за волю України... Доповідь була цінна як взірець форми й гарної мови.

Слідувало мистецьке читання творів Славутича. Читала Рома Турянська, відома в Шикаґо і поза ним артистка цього мистецтва... Іноді вона так захоплювала слухачів, що трудно вгадати було, чи вони сипали щедрі оплески авторові поезій, чи артистці, що їх читала. Сам поет, виступаючи після неї, щиро й зризиґновано сказав: „Я не вмію так гарно читати свої твори, як пані Рома".

Сам же Славутич причарував мене найперше тембром свого голосу та тою приємною вимовою полтавсько - херсонських степів. Перед нами був милий тип козака - степовика. Щира безпретенсійна поведінка. Коли він давав пояснення до своїх автобіографічних творів або вияснював причини, що викликали його натхнення написати той чи інший вірш, то захоплення публіки Славутичем, як обдарованою людиною було найвищим. Коли ж він з гумором розповідав про свої пригоди, коли переможно спасав своє життя так красно, як то вміє робити наш рід український з діда і прадіда вільний, а не рабський, то веселому вдоволенню авдиторії не було кінця. А ще дорожчим для теперішнього часу й стану української справи за кордоном представився нам Славутич, коли розповів про свою учбову діяльність професора українознавства в одному з канадійських університетів. Там він учить англо-саських і українських студентів і завзято бореться з тою асиміляцією, що цілковито ковтає третє та четверте покоління наших переселенців.

Не дивно, що при кінці цього прецінного вечора вся пачка творів Яра Славутича, що була на окремому столику, счезла, бо її розкупили присутні, і ще було замало. А коло автора утворився довгий „хвіст" за автографом.

Микола Денисюк же виявив себе добрим організатором такої імпрези. Він зумів поєднати в цій імпрезі приємне відношення до гостей. Публіці відповідав і господар вечора.

Ант. Кущинський

Концерт на Конвенції Української Православної Ліґи в Йонґставн, Огайо

По закінченні нарад Конвенції Православної Української Ліґи 15-го липня в неділю делеґати конвенції прийшли до української православної церкви св. Петра і Павла в Йонґставні, щоб подякувати Господу Богу за успішний хід праці Конвенції. О 9:30 рано при масовім здвизі народу була торжественна зустріч Високопреосвященнішого Митрополита Іоанна, якого зустрічало духовенство і вірні. При зустрічі Митрополита діти недільної школи сипали квіти під ноги Архипастиря. При вході до церкви хлібом і сіллю зустрів з привітальним словом предідник Парафії Микола Повелко, а у самому вході, зустрів парох протоієрей о. Василь Олійник.

Службу Божу відправив Митрополит Іоанн в асисті: митрофорного протоієрея о. Г. Піпюка, пароха церкви св. Петра і Павла, протоієрея о. В. Олійника, пароха із Ню-Кесел, Всеч. о. Н. Столярчука і пароха із Шерон, Всеч. о. В. Дякова. Під час Служби Божої проповідував Митрополит Іоанн, а перед кінцем Богослужби митрофорний протоієрей о. Г. Піпюк закликав присутніх до пожертв на Церкву-Пам'ятник в Савт Бавдбруку. На цей заклик присутні зложили поважну суму грошей. По Службі Божій Митрополит привів до присяги нововибрану Управу Української Православної Ліґи.

Прикрасою Богослужби був спів Парафіяльного хору церкви св. Петра і Павла в Йонґставні під керівництвом відомого дириґента о. протоієрея І. Заяця. При благословенню Митрополитом людей хор співав „Тон де-спотин". Але цей твір зовсім непохожий на той, який співають усі хори в Америці. Цей твір написаний в українському дусі. Ви чуєте в ньому перезвін дзвонів, як то було на Україні, коли зустрічали Архиєреїв і ту силу народу, що вітала Архипастирів гучним співом „Тон деспотин". І ось Вам товпа затихає і в кінці твору чути легкий спів альтів, котрі нагадують наших лірників.

Хто ж написав цю річ? А писав протоієрей о. І. Заяць.

По закінченні Богослужби о 1-ій годині по полудні в залі парафії влаштовано Управою Ліґи Бенкет, а о 3-ій годині по полудні Концерт. На концерті було 1000 осіб. Концерт розпочався американським гимном у виконанні пані Ольги Синедяк-Мосійчук. Відкрив Концерт парох о. Василь Олійник, він же був і тостмайстром. Об'являючи першу точку концерту, о. Олійник пригадав про трагічну смерть 35 років тому Симона Петлюри. Ще куртина зачинена, а чоловічий хор співає. І от на фоні цього співу виходить перед куртину дружина о. протоієрея пані Анна Заяць і починає ніжним голосом під спів чоловічого хору гарно деклямувати. Перед закінченням мелодеклямації, куртина починає розсовуватись і в цей час заграли труби і тут з несподіваною силою вступає мішаний хор: „Вождем народивсь ти в хвилину тяжку" — „Кантату про Петлюру", яка, як не помиляюся, в Америці перший раз співалася. Цей твір також написаний о. І. Заяць. Хор виконав „Рідна мати моя", муз. Майбороди. Сольо гарно виконала пані Ольга Синедяк-Мосійчук. Далі виконано „Сонце низенько", в якій сольо гарно виконав ліричний тенор Петро Сенидяк. Протоієрей о. В. Олійник, щоб пригадати присутнім про 100-річчя смерти Т. Шевченка, добавив до програми ще одну точку і попросив хор проспівати „Реве та стогне Дніпр широкий" в аран. о. І. Заяця. Виконання гарне.

В першій частині були ще такі пункти: сольоспів пані Катерини Конишак „Вечерня пісня", муз. Стеценка, сольо на трампеті — учень Дені Роґан і сольо на фортепіяно — Оксана Заяць.

Другу частину почав Жіночий Квартет „Верховина" із Торонта в Канаді, що проспівав 6 пісень. Квартет має повне право називатись квартетом, своєю зіспіваністю і технікою зробив на присутніх миле чудове враження. Виступав також хор Української Православної Ліґи Західньої Пенсильвенії під керівництвом професора О. Головацького. Цей хор і на цей раз гарно виконав свій репертуар.

Всі точки — хорові і сольові переплітались українськими танками. Виконували танцюристи з Йонґстайну, Карнеґі і Шерону. Виконання танків було гарне, за що належиться сердечна подяка інструкторам танків із Йонґставну і Карнеґі.

Акомпаніятори хорам і сольоспівам та музичним інструментам були: п. Іван Сушинський і Оксана Заяць.

По закінченню концерту парох Української Православної Церкви в Йонґставні від себе, від Комітету Української Православної Ліґи, від Парафіяльного Уряду в Йонґставні і від усіх присутніх подякував всім учасникам.

Відспіванням усіма присутніми „Ще не вмерла Україна" закінчено Концерт.

По концерті в просторій залі Парафії Української Православної Церкви в Йонґставні відбулась забава.

Сердечна подяка Комітетові Української Православної Ліґи в Америці за організацію такого чудового по правді Концерту.

Проф. Степан Гальченко

Українська Громада в Ст. Луїс, Мізурі, в поклоні Т. Шевченкові

7-го травня відзначила Українська Громада в Ст. Люїсі 100-ті роковини смерти Тараса Шевченка.

Того ж дня о год. 4-ій по полудні в Укр. Нар. Домі відбулася Святочна Академія. Академію започаткувала шкільна молодь, співом американського гимну в супроводі Д. Лотоцької при фортепіяні.

Вступне слово про Т. Шевченка виголосив д-р Зенон Храпливий. Тарас Шевченко є і буде вічно для нас безсмертним, — казав промовець. Опісля представлено сценку у школі під проводом д-р Команицького. Він ставив запитання нашим найменшим, хто був для нас Т. Шевченко, а діти влучно відповідали, за що публіка гарячо оплескувала їх.

Реферат про життя та діяльність Т. Шевченка виголосив проф. І. Дубецький. По рефераті шкільна молодь гарно відспівала при супроводі на фортепіяні п-ні Команицької „Заповіт". Опісля слідували деклямації під проводом п-ні Храпливої. Всі діти гарно деклямували, а дівчата виконали вправи з віночками при пісні „Садок вишневий". Під кінець хлопці відтанцювали вдало аркана. Академію закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

По Академії засіли всі разом до спільної вечері, яку приготовило наше жіноцтво під проводом п-ні Голдак. По вечері голова Укр. Нар. Дому п. Михайло Дмитришин попросив до слова гостя з Медісону о. Даша, який виголосив змістовну промову в зв'язку з будовою пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні. Місцевий парох о. Беньо виголосив до молоді промову англійською мовою, щоб молодь була горда, що має Шевченка, щоб несла високо своє національне ім'я та шанувала традиції своїх родичів, свою віру і церкву.

Під кінець голова Шевченківського Комітету п. М. Стефанишин проголосив збірку на пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні і вияснив, як будуть переводиви збірку. Члени Комітету зібрали $299.00. Збірка продовжується, яку внедовзі перешлеться до головного Комітету разом зі списком жертводавців.

Академію підготовили п-ні Храплива і п-ство Команицькі, які вложили багато труду і часу. Академія стояла на високому рівні, зацо їм складається щиру подяку.

М. С.

З НАШИХ БУДНІВ

ПОХВАЛА ВАКАЦІЯМ

Якби мене хтось спитав, чого найбільше потрібно українцям на еміґрації, то я без вагання відповів би — довших вакацій. Довші вакації продовжили б вік неодному з тих, яких між нами вже немає, що їх українське серце замучив американський темп життя. Довші вакації наближили б людей різних поглядів, ідеологій та віровизнань, а то може й відвернули б неодну політичну кризу.

Що й казати: на вакаціях, у „швімках" і з вудкою в руці — найзавзятіший ваш партійний противник виглядає якось інакше, зовсім не так, як, скажемо, за „круглим", чи квадратовим столом. Виявляється інтересний факт, що він не такий страшний, як його малює ваша ідеологічна преса: не має хвоста, ані копит, не гризе, не кусає, і папіроскою вас почастує, коли вам забракне курива, а про рибальські славні діла можете з ним говорити до білої зорі — і не навкучиться! Тільки, Борони Боже, зачіпати політичні справи! Воно й не належить до доброго тону — на вакаціях.

Народний мудрець Гриць Зозуля сказав, що під час вакацій можна полюбити навіть свою рідну „жону"... Не буду забирати слова в цій матерії, бо рідної жони в мене немає, а про чужих не випадає писати, щоб не ширилось баламутство. Але є факт, що наші пані приїжджають на вакації щорік то молодші й чарівніші! Наприкл. у Гантері, одній красуні не хотіли продати пива, бо казали, що вона малолітня. Аж коли ця пані заявила, що зараз приведе до крамниці свою доню — тоді їй повірили. Такі чуда-дива діються в нас, на вакаціях!

А який чар, яку насолоду дають вашому серцю ватри-веґірки над річкою, чи коло бассейну, або крайові співанки, до місяця і ясних зір, далеко - далеко поза північ! Про кетскільські вечори можна б писати поезії, а навіть поеми, на жаль — тепер немає поетів, лиш модерністи, а вони краси природи не респектують. Одне, що зберегло ще в них природній, ориґінальний посмак, це таки „смирнівка".

Отут і стаєш перед незбагненою загадкою: чому які вони короткі, ці вакації, а горілки випивається море!.. Зате картограї не вспівають з своєю „цинциличкою". Для них два-три тижні вакацій абсолютно замало! Знаю одне чесне товариство з Клівленду, що зараз таки першого дня вакацій засіло в тіні задуманої сосни до преферанса і прочунялось аж тоді, коли вже таксівка ждала на дорозі і треба було виносити валізки з кімнати... Ой! Скільки ж то було нарікань, скільки сліз розпуки, що треба поцілувати стіл і розставатись! Як сумно гомоніла тоді по горах прощальна, галицько - парафіяльна пісня:

„Як будем ся розходити
Будемо плакати..."

І плакали, небожата, старички, молодь і діти... В цьому місці найглибше наше співчуття належиться дорогим Землякам із Заходу, що приїжджають на вакації в Блакитні гори з далекого Дітройту, Шикаґа, а то й з Міннесоти. Їмже треба витратити тиждень часу на саму дорогу! А скільки „робрів" можна б за той час кинути, скільки „жидків" обіграти! А скільки чарок піднести за здоров'я козацького роду, якому нема переводу — про те й не згадую... В самого душа болить.

Ікер

ЗАЯВА

Оцим відкликую образливі слова, сказані мною на адресу п. ФЕДОРУКА Є. Володимира і оцим його перепрошую.

П. СВИСТУН

ПОХОДЖЕННЯ НАЗВИ Й СЛОВА „УКРАЇНА"

(Закінчення зі стор. 2-ої)

час перебували в стадії формування. Київська Русь не могла за короткий час свого існування сформувати так званого „древнєруського" народу, як це пояснюють підсовєтські історики, так, як не створила такого суцільного народу, сперта на таких же февдальних принципах, імперія Карла Великого, яка також була спільною державною організацією для народів Середньої Европи. Київська Русь щонайбільше приспішила процес формації трьох названих народів, різних мовою, світоглядом, культурою й традицією. Русь була політично-державною назвою для трьох названих народів, а ніколи їх етнічною назвою. Вона була тільки коротким епізодом в історії українського народу. Порожнеча, яка настала після розгрому київоруської державної організації, була заповнена після кількох століть новим, чисто народним твором, яким була козацька держава Богдана Хмельницького. При творенні тієї держави український нарід не нав'язав до назви „Русь", а прийняв свою власну „Україна", він не „відрікся" назви „Русь", бо це не була його назва, а назва державної організації февдалів, які зникли разом із тією організацією або спольщилися.

Державна організація Руси проіснувала яких сто років довше на західніх землях України. Тут порожнеча, яка постала після упадку Галицько-Волинської держави, не була виповнена ніяким іншим державним змістом, і тільки цим можна пояснити, що традиція назви „Русь" тут тривала аж до XX століття.

Традиції державної організації Руси найсильніше збереглися й були продовжувані московськими та суздальськими князями так, як їх берегли також деякі вітки російського народу в своїх піснях-билінах (про Іллю Муромця й інших героїв Київської Руси). Коли московські князі після скинення татарського ярма почали об'єднувати московські землі в одну суцільну державу, думка про „відновлення" „древнєруської" імперії була може найважливішим фактором, який довів до того, що Петро I увів назву „Росія" в офіційний вжиток, для означення всіх земель, що він їх „об'єднав" в одну імперію.

P.S. Автор просить читачів посилати йому свої критичні зауваження на нижче подану адресу: 4400 Prince of Wales Ave., Montreal 28, P. Q., Canada.

(Кінець)

З Хроніки Української Наукової Ради в Канаді

12-го липня відбулося в приміщенні УВАН у Вінніпеґу засідання Президії Української Наукової Ради в Канаді (УНРК) під головуванням проф. Е. Вертипороха, президента НТШ (Канада) і УНРК. На цьому засіданні доповнено й зредаґовано Статут Ради і прийнято нових звичайних членів: Об'єднання Українських Педогогів Канади, Академічний Сеньйорат УСК та Товариство Прихильників Українського Вільного Університету. Таким чином склад Наукової Ради тепер такий: Наукове Товариство ім. Т. Шевченка (Канада). Українська Вільна Академія Наук УВАН, Інститут Дослідів Волині, Український Воєнно-Історичний Інститут, Об'єднання Українських Педагогів Канади, Академічний Сеньйорат УСК і Товариство Прихильників Українського Вільного Університету.

Президія Української Наукової Ради складається з таких осіб: президент проф. Е. Вертипорох, віце-президент проф. Яр. Рудницький, представник до Президії КУК проф. М. Боровський, секретар д-р М. І. Мандрика, а також по одному представникові від членів Ради, від яких до Президії не ввійшли вище названі особи.

Намічено плян дальшої діяльности Наукової Ради і її співробітництва з Комітетом Українців Канади. I. M.

● Група німецьких і американських пацифістів, разом 35 чоловіків і жінок, сформувавшись в Західній Европі всупереч заходам тамошніх властей, примаршувала до Східньої Німеччини, де з парадою привітали їх комуністичні ватажки. Ті маньяки, що ведуть свою акцію по лінії комуністичної пропаґанди, маршируватимуть до Москви з протиатомовими транспарентами.

КОРИСНА КНИЖКА

POLAND AND HER NATIONAL MINORITIES, 1919-1939. A Case Study. By Stephan Horak, New York, Vantage Press, 1961, pp. 259.

Щоб пересунути границю польської етнографічної території дальше на схід і зрівняти її з теперішньою польсько-українською державною границею, польський комуністичний уряд виселив українців з їхніх предківських хат і загнав на „відзискані землі", щоб вони на півночі й заході закріплювали польський стан посідання. Це однак не перешкаджає частині польської еміґрації при кожній нагоді жалуватися, що друга світова війна значно обкроїла Польщу на сході, й вимагають повороту тих непольських земель до Польщі.

Хоч, на щастя, більшість польського народу сьогодні не поділяє думок мегаломанів на еміґрації, все таки роботи еміґрантських Заглоб легковажити не можна. Змагаючи до наладнання добросусідських відносин з польським народом й співпраці з тією частиною польської еміґрації, що бореться проти спільного ворога, ми мусимо спростовувати ворожу нам пропаґанду й поборювати тих, що є на перешкоді закріпленню одноцільного фронту проти московського імперіялізму. Повені ворожої літератури, що заманює очі часто незорієнтованим чужинцям, треба протиставити доказовий матеріял, що речево й без пристрасно насвітлював би відносини на Сході Европи. Саме тут лежить вартість книжки д-ра Степана Горака про Польщу і її національні меншини, 1919-1939 років.

Книжка д-ра Степана Горака є вислідом кількалітніх студій та дослідів у Німеччині й ЗДА — країні нового поселення автора. Автор поставив собі за ціль на прикладі Польщі насвітлити проблему співіснування численних національних груп у Центральній і Східній Европі й створення національних держав. Аналізуючи помилки минулого, автор далекий від того, щоб провадити якусь кампанію проти польського народу. Версальська Польща — це лиш один із прикладів злої розв'язки національного питання на сході Европи, який повинен служити наукою на майбутнє.

Після короткого перегляду історії Польщі до 1918 року автор основніше спиняється над формуванням нової польської держави, її відношення до сусідів й наростання проблеми національних меншин в міру прилучування непольських територій до Польщі. Автор розглядає права національних меншин Польщі, ґарантовані конституцією, договорами, деклараціями й рішеннями. Про те, як ці права виглядали на практиці, автор досить докладно інформує читача в останнім четвертім розділі, що слідує після розділу етнографічного складу Польщі.

Для української справи книжка д-ра Степана Горака важна й актуальна, як довго необізнані із комплексом східньо-европейського питання державні мужі, науковці та журналісти говорять про „польські території", маючи на думці Львів чи Вільно.

Очевидно, що автор не міг детально опрацювати польсько-українські відносини і книжці, що розглядає проблему всіх національних меншин в Польщі, але за те в яркіших красках показалася провідна думка книжки, що принцип побудови держав в етнографічних границях мусить лягти в основу нового ладу, якщо Захід не хоче повторити помилок минулого.

Заголовок книжки напевно промовить до багатьох не-українців, і книжка д-ра Степана Горака поширить заінтересування українською справою й правду про нас, що є в нашому інтересі. Вартість книжки збільшують численні статистичні таблиці, карти, індекс, а передовсім багата бібліографія. Маленькі недотягнення праці в формі вживання невірно деяких назв чи термінів англійською мовою в ніякому случаї не обнижують вартости праці, бо такі недотягнення автор зможе виправдати в другому накладі. Ми повинні подбати, щоб та цінна студія знайшлася на полицях найбільшого числа бібліотек в усіх країнах світу і дійшла до рук визначніших політичних, наукових і публіцистичних людей вільного світу. Така кампанія розповсюдження праці д-ра Степана Горака буде нашим виявленням обов'язку супроти автора, який вложив в ту працю багато труду і часу.

д-р Андрій Турчин
Університет Індіяна

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

$35 мільйонів від анонімових осіб для Принстонського університету

Ню Йорк. — Принстонський університет в стейті Ню Джерзі дістав пожертв на суму $35 мільйонів від анонімних осіб на організацію школи, в якій мали б навчатися визначні таланти для праці в публічній службі, головним чином в ділянці закордонних справ. Це найбільший дарунок в 215-річній історії Принстонського університету, і, мабуть, найбільший безіменний дарунок в історії американського виховання. В 1935 році Джан Д. Рокефеллер подарував був Шикаґовському університетові $75 мільйонів. Принстонський університет має зорганізувати за пожертвовані гроші нову зразкову школу фахового вишколу тих осіб, що мають займатися політикою. Нова програма має бути готова до осени 1962-го року.

● Сателіт погоди „Тайрос III" вже 9 тижнів кружляє довкола Землі, фотографуючи хмари над нею, і тепер науковці з Федерального Бюра і Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації будуть вивчати ті світлини, які поробив цей сателіт над різними державами світу. Найбільше будуть використовувати ці фота на те, щоб можна було передбачати гураґани і тайфуни. ЗДА поділяться цими здобутками з іншими державами.

Вступайте в члени УН Союзу

● У Юденбурґу в Стирії, в Австрії ,виявлено у військовому магазині крадіж: зникло 10 фунтів вибухових матеріялів, три плястичні бомби і 20 ручних ґранат. Здогадуються, що крадіж перевели підпільники - революціонери з південного Тиролю, або їх спільники з австрійської військової сторожі. Австрійські власті арештували сім осіб за попередні подібні вчинки.